

Vatikan nikad osim nakon Titove smrti nije dao nalog da za bilo koga državnika zvone crkvena zvona

Autor Administrator
Monday, 02 April 2018
Zadnja Promjena Monday, 02 April 2018

Cijeli svoj život Tito je posvetio borbi za slobodu naroda i radnih ljudi. Bio je revolucionar. Ulazio je u mnoge bitke i izlazio iz njih kao pobjednik. Došao je u sukob sa Staljinom, a na svjetsku scenu kao ključni protagonist borbe za dekolonizaciju. Čovjek s takvim opredjeljenjima prirodno se borio za progres.

Prenosimo razgovor s Budimirom Lončarom, posljednjim jugoslavenskim ministrom vanjskih poslova, čovjekom koji je praktički cijeli radni vijek proveo u diplomaciji i nerijetko bio u radnom dodiru s doživotnim jugoslavenskim predsjednikom Josipom Brozom Titom. Pođimo od nekih neprijepornih činjenica. Za starije generacije mjesec svibanj neraskidivo je vezan uz Tita, uz dan njegove smrti (4. svibnja), uz njegov stvarni rođendan (7. svibnja) i uz njegov službeni rođendan (25. svibnja) koji se, na njegovu želju, proslavljao kao Dan mladosti. S druge strane u današnjoj Hrvatskoj tridesetogodišnjaci i svi mlađi od njih nemaju pojma o tome tko je bio maršal Josip Broz Tito, a ako ne znaju, onda je to da je bio jedan od najvećih svjetskih zločinaca u 20. stoljeću i da je odgovoran za smrt stotina tisuća Hrvata čiji je jedini grijeh bio to što su bili Hrvati. Mislite li da u takvoj situaciji ima uopće smisla razgovarati o Titu, pokušati se činjenicama i onime što su važno osobna i neposredna saznanja, suprotstaviti plimi laži u kojoj je posve normalno da se izjavi kako "Dan pobjede ne bi trebalo ni u kojem slučaju obilježavati"? Drugim riječima, je li ovaj razgovor neka vrsta donkihotovskog jurisa na vjetrenjače? Iskreno rečeno, čovjek nema ni motivaciju ni energiju da se bori s vjetrenjačama, odnosno da budem posve otvoren – s glupanima koji pronose takve laži, bez ikakvih argumenata. No ipak, reći će sasvim kratko. S apsurdima što ih navodite besmisleno je polemizirati. Nadam se ipak da će ova faza apsurdna ne samo u Hrvatskoj nego i u regiji doživjeti svoj kraj. Kao članica NATO-a, kao članica Evropske unije, u svijetu koji je sve više međupovezan, Hrvatska će kad-tad morati prihvatiti ključne vrijednosti na koje se obje ove integracije oslanjaju. Fokusiran na sugovornika Tita se uporno predstavlja kao diktatora i autokratskog vladara. Je li on doista vladao Jugoslavijom poput klasičnih diktatora koji sami odlučuju o svemu i čija se riječ bespogovorno sluša? Osjetio sam naprosto da time svime rukovodi netko kojega je povijest proizvela, netko izvanserijski. Kada sam ga prvi put vidio na Visu 1944., pretvorila se do tada mitska ličnost u realnog čovjeka koji je zračio autoritetom, i kao vojnik i kao političar Tito je bio čovjek koji je cijeli svoj život posvetio borbi za slobodu naroda i ljudi koji žive od svojega rada. Bio je revolucionar. Ulazio je u mnoge bitke i izlazio iz njih kao pobjednik. Došao je u sukob sa Staljinom, branio slobodu svoje zemlje od sovjetske supremacije i hegemonije, a na svjetsku scenu kao ključni protagonist borbe za dekolonizaciju, u čemu je vidio jedan od bitnih preduvjeta za mir i razvoj. Čovjek s takvim opredjeljenjima prirodno se borio za progres i za demokratske vrijednosti. Naravno, situacije su, posebno u ratu, ali nerijetko i nakon rata, bile takve da se demokratska procedura nije mogla provoditi, niti je demokratski mehanizam – onako kako je on vidio stvari – bio dovoljno djelotvoran da krći put prema ciljevima kojima je težio. Bilo kako bilo, za Tita se ne može reći ni da je bio diktator, ni da je bio autoritarni vladar, ali da su neki procesi što ih je on vodio povremeno zastali, čak krenuli retrogradnim tokom i da je tu u njegovim potezima bilo elemenata autokratizma, to se ne može poreći. No u svojem povijesnom, dugoročnom opredjeljenju on se borio za demokratske vrijednosti. Čini mi se da je kod njega bilo najvažnije to što je davao prednost položaju naroda pred položajem pojedinca, smatrajući da se sloboda pojedinca može ostvariti samo kroz slobodu naroda. I da, bilo je situacija kada je slobodu pojedinca podređivao uspješnoj borbi naroda za slobodu. Imali ste, u raznim fazama svoje duge i bogate diplomatske karijere, dosta osobnih susreta s Titom. Je li on bio čovjek spreman saslušati sugovornika ili je "sve znao" i prije nego biste otvorili usta? Ili, drugačije formulirano, je li se Titu moglo ne sugerirati, je li se moglo utjecati na njegovo razmišljanje? Uoči svakoga državnog sastanka ili međunarodne konferencije na koju se spremao, kada bismo mi iz Ministarstva došli do njega da ga informiramo, on je već imao svoje mišljenje. I ako bi izlaganje sugovornika, konkretno moje, odudaralo od njegovoga shvaćanja, reagirao bi temperamentno i zaustavio bi vas. Međutim odmah bi, u idućem trenutku, rekao: "Nastavite." Sjećam se nekoliko slučajeva, upravo drastičnih, gdje me prekinuo primjedbom: "Opet Vi gledate jednostrano", a ja sam nastavio, ponovio u osnovi iste misli, on me ne bi više zaustavljao i na kraju bi rekao: "Jest, slažem se, Vi ste u pravu." Dakle inzistirao je, i to uvijek, da se ljudi s kojima je razgovarao slobodno izražavaju, da kažu što misle, i u mnogo je slučajeva nakon takve razmjene mišljenja mijenjao svoje prvobitno stanovište. Mogao bih to ilustrirati nizom primjera, osobito kada je riječ o stanju u Pokretu nesvrstanih, ali i o jugoslavenskim kako strateškim tako i taktičkim potezima na međunarodnoj sceni. Dakle teško bi se zaista moglo reći da je Tito bio netolerantan čovjek. Da, bio je temperamentan i ako ga kao takvoga niste poznavali, zastali biste nesigurno nakon njegove prve upadice. No kako sam ga ja upoznao, to me nije ometalo, dapače, davalo mi je dodatni poticaj da branim svoju tezu koju je on često, ne uvijek, i prihvaćao. I moram još reći. Imao je osobinu da se posve koncentrira na sugovornika, da mu daje osjećaj da u tom trenutku samo njega sluša i da svoje vrijeme, a bio je uvijek apsolutno točan, posvećuje isključivo njemu. Bez obzira na to tko mu je bio sugovornik, činilo se da mu u tome trenutku ništa nije važnije od te osobe. Mada je iznimno cijenio svoje vrijeme, nikada u toku razgovora ne bi pogledao na sat. To je uočila i udovica legendarnog američkog predsjednika Roosevelta, Eleanor, koja je bila iznimno impresionirana njegovim fokusiranjem na sugovornika i pozornošću što mu ga je poklanjao, i to je i javno rekla. Čuti svakoga i ne podcjenjivati nikoga, to je bila njegova deviza; osobito značajna u Pokretu nesvrstanih, gdje je inzistirao na konsenzusu, odnosno na specifičnoj formuli "prevladavajućem konsenzusu", koja je i manjini omogućavala da izrazi svoje stanovište. Taj je Pokret u Titovo vrijeme doživio svoje, da tako kažem, zvjezdane trenutke, ali on djeluje i danas, poglavito u Ujedinjenim

narodima i ima višestruke od stotinu èlanica. Naravno, koliko je aktivan, to u dobroj mjeri ovisi o državi koja između dva sastanka na vrhu ima ulogu predsjedavajuæega. Susret s Brankom Ticom Jeste li ikada imali dojam da Tito taji ili skriva svoje hrvatsko porijeklo, odnosno jeste li ga ikada èuli da govori prezrivo o nekome od drugih naroda i narodnosti u tadašnjooj Jugoslaviji? Javno, propagirao je bratstvo i jedinstvo. Je li od toga na bilo koji naèin odstupao u užem krugu, u zatvorenom razgovoru? Bio je oprezan prema nacionalizmu veæih nacija, jer je smatrao da one mogu biti opasnije i èetnije, ako se nacionalizam doda njihovoj težnji za dominacijom èto proizlazi iz njihove velièine. Zato je uvijek bio vrlo osjetljiv u odnosu na srpski nacionalizam, a poslije njega – na hrvatski Ne, dapaèe! Tito je bio uvjeren u to da narodi Jugoslavije moraju biti ravnopravni i da nacionalizam nužno vodi prema težnji za hegemonijom jedne nacije nad drugom. Osobito je bio osjetljiv ili, preciznije reèeno, oprezan prema nacionalizmu veæih nacija, jer je smatrao da one mogu biti opasnije i èetnije i razornije, ako se nacionalizam doda njihovoj težnji za dominacijom èto proizlazi iz njihove velièine. Zato je uvijek bio vrlo osjetljiv u odnosu na srpski nacionalizam, a poslije njega – na hrvatski. Èto se tièe njegovoga hrvatstva i hrvatskoga porijekla, on to nikada nije posebno isticao, ali je vrlo rado govorio o svojem djetinjstvu, o ‘djeèaku na Sutli’, ali i o teèkim danima i iskušenjima èto ih je doživljavao na èelu zagrebaèke organizacije Komunistièke partije. Parola o bratstvu i jedinstvu, na kojoj je toliko inzistirao, ma kako se mogla èiniti populistikom, nosila je u sebi izraz straha od onoga èto se desilo nakon njegove smrti. Bitno je, međutim, shvatiti da se pod tom parolom prvenstveno podrazumijevala ravnopravnost i zaèto manjih i slabijih. Moram ovdje isprièati jednu osobnu dogodovètinu. Kada sam se, s joškim, nekolicinom mladiæa, bilo je to u proljeèe godine 1942., spremao u partizane, razgovarali smo s Brankom Ticom, predratnim revolucionarom, pravnikom. Objasnjavao nam je ciljeve i svrhu Narodnooslobodilaèke borbe. I nije tu bilo ni spomena o socijalizmu, kamoli komunizmu. Rijeè je bila o borbi za slobodu i za stvaranje nove demokratske, federativne zajednice. I na kraju nam je taj èovjek, inaèe Srbin iz okolice Knina, sav radostan rekao kako je upravo saznao tko je na èelu borbe. Podsjeam da se Tito prvi put pojavio u javnosti na 2. zasjedanju AVNOJ-a (Antifašistièko vijeæe narodnog oslobođenja Jugoslavije) u Jajcu 1943. Ja, međutim, govorim o proljeèu 1942. I nikada neæu zaboraviti kako je Tica, doslovno ozaren, rekao da sada zna tko je na èelu borbe za oslobođenje. ‘To je Hrvat i to je garancija da æe stvar uspjeti.’ Moram reæi da me to malo iznenadilo, pa sam ga nakon sastanka diskretno upitao èto tako misli. Odgovorio mi je: ‘Zato èto samo Hrvat može ujediniti Jugoslaviju nakon svega èto se događalo u vrijeme monarhije.’ Od Titovih zasluga danas se u Hrvatskoj, mislim na onu politièku i najveæim dijelom medijsku Hrvatsku, negiraju sve – od uspješnog vođenja borbe protiv okupatora i njihovih domaæih saveznika pa do statusa jednoga od najcjjenjenijih svjetskih državnika druge polovice 20. stoljeæa. Vi ste bili partizan. Kako se u redovima partizana gledalo na vrhovnog zapovjednika, kakav je bio njegov autoritet; èto je konkretno vama, kao pripadniku NOB-a, znaèilo ime Tita? Za mene osobno bilo je to neèto èto je teèko opisati, neèto duhovno, mistièno, èovjek koji nas vodi sigurnom rukom i svojom vizijom u svijet. Znao sam državnike zaraæenih strana i nametala mi se spoznaja kako je jako važno da i mi imamo nekoga tko nas može predstavljati u tom svijetu. S druge strane, kada sam doèao u partizane i kada sam vidio do koje su mjere organizirani, a Narodnooslobodilaèka vojska veæ je tada bila zamjerna sila i broj njezinih pripadnika stalno je rastao, ne raùnajuæi pozadinu koja je podržavala cijeli pokret, kada sam dakle svega toga postao svjestan, osjetio sam naprosto da time svime rukovodi netko kojega je povijest proizvela, netko izvanserijski. Kada sam ga prvi put vidio na Visu 1944., pretvorila se do tada mitska liènost u realnog èovjeka koji je zraèio autoritetom, i kao vojnik i kao politièar. No kada sam u kazalištuu u Visu èuo Vjekoslava Afriæa (poznatog glumca HNK-a iz Zagreba, op.a.) kako recitira Zogoviæevu poemu o Titu, ponovno sam bio u iskušenju da ga doživim gotovo kao mitsko biæe. Kao èovjeka, pristupaènog, neposrednog, upoznao sam ga kao èlan delegacije koja je išla na jubilarno 15. zasjedanje Opæe skupètine UN-a. Bilo je to u vrijeme pogorèanja;avanja odnosa Istok – Zapad i tada je u nedjeljnom ‘New York Timesu’ izaèao osvrt s Titovom slikom ispod koje je pisalo ‘Dostojanstveni revolucionar’. Autor osvrta iznio je stanoviète da Tito svojim ponašanjem i djelovanjem nadmašuje sve državnike koji su prisustvovali tom 15. zasjedanju. Tada je održan poznati sastanak petorice (Tito – Naser – Nehru – Nkrumah – Sukarno) s jasnom porukom da se o svim svjetskim problemima mora raspravljati u Ujedinjenim narodima, ali i s prvom naznakom pojavljivanja Pokreta nesvrstanih. Tu je Tito nedvojbeno imao vodeæu ulogu, ali želim naglasiti da se uoèi svakoga sastanka s nekim od navedenih državnika konzultirao s nama, èlanovima izaslanstva, temeljito se pripremajuæi, kao i da bismo poslije svakoga sastanka opet sjeli s njime, analizirali razgovor i pravili platformu za iduæi krug. Povijest je neumoljiva Kao diplomat, iz prve ste ruke stjecali saznanja o tome kako se na Tita gleda u svijetu. Danas mnogi u Hrvatskoj, pa i oni koji se nazivaju povjesnièarima, tvrde kako je Titov status u svijetu naprosto mit, izmišljotina, kako se on nije družio ni sa kime nego s diktatorima i, sada doslovno citiram, ljudožderima. Kako se suprotstaviti tom najblaže reèeno povijesnom revizionizmu? To je do te mjere laž, apsurd i falsifikat povijesti i povijesnih èinjenica da se ja tome uopæe ne bih suprotstavljao. Ne bih naprosto takvim stvarima poklanjao pažnju. Povijest je neumoljiva i ona se može revidirati, mijenjati samo privremeno i samo u određenim krugovima. Ali u konaènici, povijesna istina pobjeđuje. Prema tome, Tito kao povijesna liènost æe kad-tad doèekati ono èto i zasluuje. Od priznavanja èinjenica o pogrebu, kakvoga svijet do danas nije vidio, preko toga da se zna da Vatikan nikada, osim nakon Titove smrti, nije dao nalog da za bilo kojega državnika zvone crkvena zvona u cijelome svijetu, pa do toga da se prizna i prihvati èinjenica da u èsnaest zemalja svijeta najvašniji bulevari, odnosno trгови u njihovim glavnim gradovima nose Titovo ime. Napokon, valja prizvati u sjeæanje i podatak da su razni svjetski povjesnièari, i to struènjaci od imena i ugleda, svrstavali Tita među sto ili pedeset ili èak deset državnika koji su obiljeili 20. stoljeæe. O 20. stoljeèu naprosto se ne može govoriti a da se preskoèi Tita. Odnosno, kako je rekao Fitzroy Maclean, prvi èsaveznièke vojne misije pri Vrhovnom ètabu: ‘Ako je ikada postojalo dijete 20. stoljeæa, bio je to Josip Broz, rođen osam godina prije njegova poèetka. Krvavi kameni meðaèi tog stoljeæa utjecali su na njega, a on je sa svoje strane obilježio stoljeæe. A oni idu zajedno – taj èovjek i to razdoblje.’ Od Titove smrti proèalo

je 37 godina. Hrvatska je neovisna 27 godina. Ima li išta što bi današnja Hrvatska mogla, kada bi htjela, nauèiti iz njegove politike? Bez daljnega! Prije svega, Tito je gradio položaj države na saznanju što je bio tadašnji svijet i na kojim se komponentama tadašnja država, Jugoslavija, mogla ugrađivati u taj svijet. Danas je, naravno, drugo i drugaèije vrijeme. Hrvatska je èlanica NATO-a i EU-a, međutim mi imamo svoj domet i u društvenom, pa i u ekonomskom pogledu. U èlanstvu Ujedinjenih naroda ima 80 zemalja koje imaju manje od pet milijuna stanovnika. Njihova se sudbina formira na tri osnove: prvo, po stupnju razvoja, drugo, po pripadnosti regionalnim i međunarodnim institucijama i treæe, po položaju što ga imaju u svjetskoj organizaciji. Ujedinjeni narodi su najveæa zaštita za male zemlje. Drugim rijeèima, multilateralizam je za male zemlje daleko znaèajniiji nego za one velike. Mislim da se naša multilateralala u prevelikoj mjeri svodi na podređenost Washingtonu, pa èak i Bruxellesu. Mi znamo da je svijet međuzavisan, da se interesi stalno i mijenjaju i isprepliæu, ali postoji i jedna konstanta, a to je da se moramo zauzimati za svijet mira i demokracije i da Ujedinjeni narodi moraju biti okvir toga svijeta. Naravno, u tome moramo znati prepoznati i svoj interes. Ne kaŕem da se moramo istrèavati, ali ne trebamo uvijek podrŕavati i sve što èine grupacije èijim smo èlanicama, kao na primjer nepotrebno i opasno stalno zaoštravanje s Rusijom. Drugo, moramo znati kako da nastupamo u situacijama u kojima moŕemo djelovati, rekao bih, avangardno u odnosu na organizacije u èijem smo èlanstvu. Toga, naŕalost, u hrvatskoj vanjskoj politici ne vidim u mjeri koja bi bila poŕeljna. Udri Muški 27.3.2018. #JosipBrozTito #Jugoslavija #Yugoslavia #SFRJ #antifašizam #antifascism